

Evropske države naznanile dosego sporazuma o denarstvu

Poročilo finančnega odbora soglasno sprejeto.
Pospešitev razvoja mednarodne trgovine

Paris, 8. sept.—Reprezentanti šestih najmočnejših evropskih držav so se na pariški konferenci, na kateri so se diskuzije o načrtu ameriškega državnega tajnika Marshalla, sporazumeli glede ustanovitve sistema svobodne izmenjave denarstva. Sporazum se nanaša na največji uspeh konference.

Sistem izmenjave je orisan v poročilu finančnega odbora, ki je bilo soglasno sprejeto. Poročilo je v skladu s programom pomoči in Marshallovim načrtom.

Zapadne države upajo, da bodo na podlagi Marshallovega načrta dobile od Amerike kredit v višini \$21,000,000,000 v prihodnjih štirih letih. Ameriški davkoplačevalci naj bi omogočili restavriranje ekonomije v Evropi. Vprašanje kreditov bo prišlo pred ameriški kongres, ko se bo sestal na začetku oktobra po novem letu. Sedaj ni gotovo, ali bo kongres odobril Marshallov načrt ali ne.

Namen finančnega programa je reorganiziranje sistema evropske trgovine, kakor tudi plačil. Sedanje metode omejevanja trgovine povzročajo pomanjkljivosti. Države, ki so v finančni stiski, ne morejo kupovati blaga v tujini.

Poročilo finančnega odbora pravi, da je svobodna izmenjava denarstva med evropskimi državami bistveni korak v smeri, kateri cilj je formiranje liberalnih trgovskih smeri v Evropi. Državam bo dana prilika za odločitve glede izvoza in uvoza blaga, pospešitev mednarodne trgovine na vseh stopnjah in odprave restrikcij, ki ovirajo razvoj trgovine.

Sedanja trgovina med zapadnimi evropskimi državami je omejena v okviru sklenjenih dogovorov, ki določajo plačila v zlatu. Rezultat je omejevanje, ne pospeševanje, trgovine.

"Hibe je treba izločiti iz sedanjih dogovorov," pravi poročilo.

Irski parlament obtožil premierja

Teheran, Iran, 8. sept.—Parlament je obtožil premierja Ahmada Sultaneha kršenja oljne pogodbe, ki je bila sklenjena leta 1944. Ta prepoveduje diskuzije o oljnih koncesijah z reprezentanti tujih kompanij. Premier je obtožen, da je začel pogajanja z ameriškimi in britanskimi kompanijami brez sankcije parlamenta.

GRČIJA DOBILA NOVO VLADO; PREMIER CALDARIS RESIGNIRAL

Ate, Grčija, 8. sept.—Grčija je sinoči dobila novo vlado, katero tvorijo rojalisti in liberali. Člane nove vlade je zaprosil nadvojvoda Damaskinos, bivši regent, v palači kralja Paula.

Vladni, ki je protikomunistična, načeljuje Themistokles Sofoulis, vodja liberalne stranke. Konstantin Caldaris, predsednik prejšnje rojalistične vlade, ki je bila na krmilu dva tedna, je resigniral. Nekaj ur po resignaciji je kralj pozval Sofoulisa v svoj urad in mu poveril sestavo nove vlade.

Ceremonije ustoličenja nove vlade so vsaj začasno končale ostre trenje med rojalistično in liberalno stranko. Po 37 letih ostrega konflikta med strankama so se rojalisti in liberali združili v enotni fronti proti komunističnim gerilcem, ki so zasledovani v bitkah z vladnimi silami.

Kako dolgo bo enotnost trajala, je vprašanje. Od nje zavisi uspeh ameriškega pomožnega programa v Grčiji. Nekateri krogi trdijo, da je formiranje nove vlade zmaga ameriškega poslanika Lincolna MacVeagha in L. W. Hendersona, reprezentanta ameriškega državnega departmanta, ki je bil poslan v Grčijo, ko je nastala vladna kriza.

Pričakuje se, da bo nova vlada ponudila amnestijo vsem gerilcem, ako bodo odložili orožje v določenem času. Doznava se, da bo vlada apelirala na nevtralnost mednarodne komisije za nadziranje amnestije. Ako gerilci ne bodo odložili orožja in se podali, se bo civilna vojna poostila. Vest pravi, da bo imenovana nov poveljnik grške armade. Pozicijo bo morda dobil general Aleksander Papagos.

DEMONSTRACIJE PROTI DRAGI- NJI V FRANCII

Listi zahtevajo drastično reorganiziranje vlade

DE GAULLE NAPA- DEL KOMUNISTE

Paris, 8. sept.—Demonstracije proti draginji so se vršile v Parizu in drugih francoskih mestih. Nekatere unije so oklicale stavke v znak protesta proti navajanju cen in znižanju odmerkov živil.

Demonstracije in stavke so izraz nezadovoljnosti in naraščajoče opozicije proti socialistični vladi premierja Paula Ramadiera. On je sicer dobil zaupnico od ustavne skupščine zadnji petek, toda pojavil se je odpor proti njegovemu programu, katerega je orisal v skupščini pred glasovanjem o zaupnici. Ramadier je priznal, da program predvideva doprinosanje žrtev in da bo morala vlada znižati stroške in poostriži kontrolo cen.

Skoro vsi listi z izjemo socialističnih zahtevajo drastično reorganiziranje vlade. List L'Ordre pravi:

"Četrta republika je prišla do konca vrvi. Bolj je izčrpana, razkosana in nesposobna kot je bila tretja republika pred zatonom. Pojavili so se znaki razkrajanja. Izkušnje so demonstirale, da sedanja vlada ni kos nalogi. Premier Ramadier se zanaša na čudež ameriške pomoči, ki pa se ne bo zgodil. Ker skupščina molči, mora spregovoriti francosko ljudstvo. Francoska republika se mora otesti Ramadierjevega režima."

General Charles de Gaulle je imel političen govor v mestu Bayonne. Dejal je, da se je Francija znašla v resni nevarnosti s strani Rusije na eni strani, na drugi pa jo ogrožata stališča Amerike, ki se je odločila za restavriranje industrij v zapadni Nemčiji. Francija se ne sme udajati iluziji, da jo bo ameriška pomoč postavila na trdne ekonomske noge.

"Za železnim omrežjem sovjetskega režima se nahajata dve tretjini Evrope," je rekel general. "To tvori ogromen blok ljudstev in virov bogastva. Nihče ne more povedati danes, kaj se bo zgodilo jutri. Francoski komunisti izkoriščajo sedanje potočke dežele v svoj prilog. Amerika na drugi strani je žrtev zablode. Ona hoče rešiti nemške probleme v nasprotju z vitalnimi interesi Francije."

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Glavni urad so 8. t. m. obiskali Frank in Josephine Smole iz Elkharta, Ind., ter Uršula Nadrah iz Chicaga, Frances Rozina, Emma Zecker in Sophie Gomez iz Exporta, Pa. ter Jos. Centrich iz Chicaga, Jos. in Mary Krasovetz iz Aurore, Minn.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 4. sept. je uptonil v jezeru 12-letni Stanley Hacc, ko je ob obrežju brodaril z 9-letnim Edwardom Campbellom. Zapuška mater in eno sestro.—Poročila sta se Elmer Pintar in Josephine Meršnik ter Charles Smunk in Dorothy Rjavac.—Po dolgi bolezni je umrl John Spilar, star 63 let, doma iz Nadanjega sela pri St. Petru na Krasu in član društva 142 SNPJ. Zapuška žena, sina, hčer, brata in dve sestri.

Iz Milwaukeeja

Milwaukee.—Dne 23. avg. je umrla Mary Ernst, stara 71 let. Zapuška moža, dva sinova, eno hčer, brata in dve sestri ter šest vnukov.—Družina John Kegel je dobila zdravega novorojenčka, družina John Makouc pa novorojenko.

Vodja ogrske stranke zahteva reforme

Budimpešta, Ogrska, 8. sept.—Istvas Barankovics, vodja demokratske ljudske stranke, ki je druga največja v deželi, je dejal, da bo zahteval reforme, ko se bo parlament sestal v zasedanju. Parlament naj bi sprejel zakon o svobodni tisku, porotnih obravnavah in razpustil tajno policijo. Zasedanje se bo pričelo 15. septembra.

ška pomoč postavila na trdne ekonomske noge.

"Za železnim omrežjem sovjetskega režima se nahajata dve tretjini Evrope," je rekel general. "To tvori ogromen blok ljudstev in virov bogastva. Nihče ne more povedati danes, kaj se bo zgodilo jutri. Francoski komunisti izkoriščajo sedanje potočke dežele v svoj prilog. Amerika na drugi strani je žrtev zablode. Ona hoče rešiti nemške probleme v nasprotju z vitalnimi interesi Francije."

Krvavi izgredi v indijskem mestu

Najmanj 21
ljudi ubitih

New Delhi, Indija, 8. sept.—Izgredi med Hinduti in muslimani so se raztegnili na trgovske predele New Delhija, glavne mesta Hindustana, nove indijske države. Najmanj 21 ljudi je bilo ubitih v izgredih in do 50 trgovin oplenjenih.

Izgredniki so se spopadli s policijo v osrčju mesta, ki je znan po imenom Connaught Circus. Bitke so se vršile tudi v bližini palače, v kateri stanuje lord Mountbatten, britki generalni guverner indijskega dominiona. Več muslimanov je bilo ubitih v bitki na robu letališča.

Vojaška ojačanja so dospela v New Delhi. Vojski sodelujejo s policijo pri zatiranju izgredov. Oklicano je bilo izjemno stanje. Dva požara sta izbruhnila sinoči v starem delu mesta.

Uradni komunikaci pravi, da je bilo vrženih osem bomb v teku izgredov med muslimani in Hinduti.

Ameriški vojaški in mornarični atašej, ki s svojimi družinami in uslužbenci stanujejo v barakah v bližini hotela Imperiala, so se oborožili in pripravili za odbijanje napadov. V New Delhiju je okrog dvesto ameriških državljanov.

Poročilo pravi, da je izbruhnila kolera med tisoči beguncev v provinci Punjab. Zdravniške avtoritete so uveljavile ukrepe za preprečenje širjenja bolezni.

Razpust kitajskih mladinskih grup

Nanking, Kitajska, 8. sept.—Vlada generalisima Čiang Kajska je naznanila, da bodo mladinske grupe, ki so bile ustanovljene pred devetimi leti, razpuščene v prihodnjih mesecih. Zadevni zaključek je bil sprejet na seji eksekutivnega sveta mladinskih grup.

Holandski guverner dospel v New York

New York, 8. sept.—Dr. Hubertus Van Mook, guverner holandske Vzhodne Indije, je došel s sem iz Amsterdama. Iz New Yorka bo odpotoval v Washington, kjer bo konferiral z državnim tajnikom Marshallom o situaciji v Indoneziji.

Ameriške letelce trdnjave v Nemčiji

Frankfurt, Nemčija, 8. sept.—Vest pravi, da je 31 ameriških letelcev trdnjav dospelo v Giebelstadt, kjer je ameriška letalska baza. Trdnjave se bodo udeležile manevrov v zraku.

MOSKVA PREDSTAVLJA GIBANJE ZA OSVOBODITEV ČLOVEŠTVA

Moskva, 8. sept.—Premier Stalin je v spomenici ljudstvom sovjetskih republik v zvezi s praznovanjem 800-letnice ustanovitve Moskve naglasil, da sovjetska prestolnica predstavlja gibanje človeštva za osvoboditev iz kapitalistične sužnosti. Vsebinske poslanice je bila oddajana po radiu z naglasnjem, "da je Moskva glavno mesto velike miroлюбne sile in vzorec vsem prestolnicam na svetu." Poslanica pravi med drugim:

"Samo dežela, združena kot centralno telo, lahko računa na možnostjo kulturnega in ekonomskega napredka in možnosti vzdrževanja neodvisnosti. Moskva istočasno nosi zastavo borbe vseh delavcev na svetu, podjarmljenih plemen in narodov, ki se hočejo osvoboditi dominacije plutokracije in imperializma.

Rak-rana prestolnic držav v Evropi, Aziji in Ameriki so slumski predeli, v katerih bivajo reveži. Njih življenje je be-

TRUMAN ZAKLJU- ČIL URADNI OBISK BRAZILJE

Ukrca se je na bojno
ladjo Missouri po
vojaški paradi

POSLOVILNE CERE- MONIJE NA OBALI

Rio de Janeiro, Brazilija, 8. sept.—Predsednik Truman je sinoči zaključil uradni obisk Brazilije z udeležitvijo proslav 125-letnice neodvisnosti Brazilije od Portugalske. Proslave so bile zaključene s pestro vojaško paradom v Rio de Janeiru.

Tri ure pozneje so se Truman, njegova žena, hči in člani njegove skupine ukrcaji na bojno ladjo Missouri. To je največja ameriška bojna ladja. Charles G. Ross, Trumanov tajnik, je dejal, da se ladja ne bo ustavila nikjer na svoji poti proti Ameriki. Prej je bilo naznanjeno, da se bo ladja ustavila v San Juanu, Portoriku, in da bo predsednik obiskal tudi Viržinske otoke.

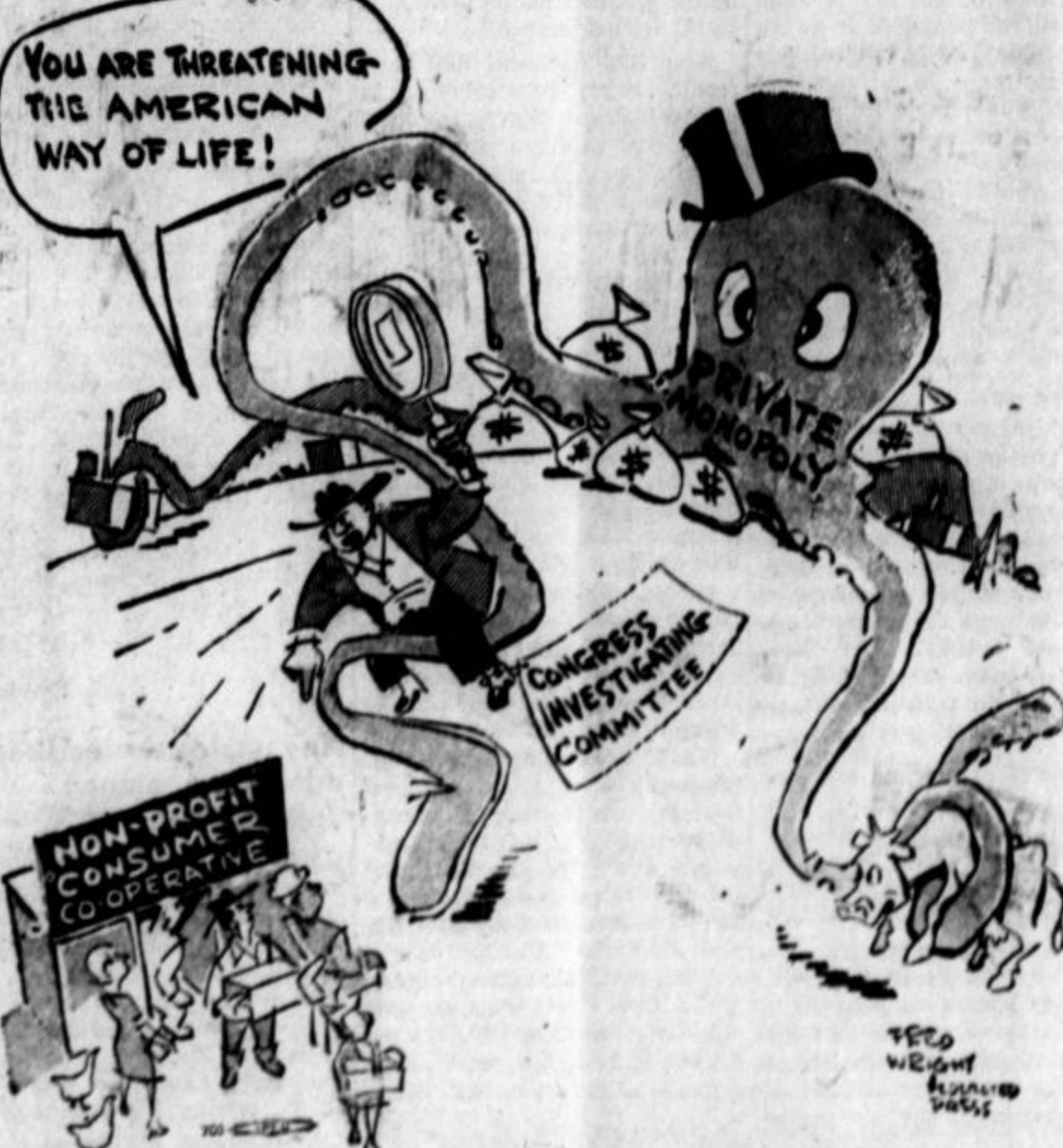
Ross je dejal, da bo ladja dospela v Norfolk, Va., 19. septembra. Tam se bodo Truman in člani njegovega osebnega štaba ukrcaji na jahto Williamsburg, ki bo odpula po reki Potomac proti Washingtonu.

Ladja Missouri bo prekoračila ekvator v četrtek. Takrat se bodo vršile posebne ceremonije za one, ki niso prej prekoračili ekvatorja. Ross je dejal, da je Truman zadovoljen z uspehi obiska Brazilije. Gostoljubnost brazilskih uradnikov in ljudstva je naredila nanj globok vtis, kakor tudi vojaška parada, katere se je udeležilo čez 35,000 vojakov.

Parada je bila v tradicijah brazilskega sentimenta barv in slikovitosti. Vojaki so nosili uniforme vseh barv mavrice. Truman, brazilski predsednik Eurico Dutra in drugi visoki uradniki in vojaški častniki so opazovali paradno.

Poslovilne ceremonije so se vršile na obali, preden se je Truman ukrca na bojno ladjo. V zraku so švigala bojna letala, vojaška godba pa je igrala brazilsko in ameriško narodno himno. Truman je govoril na zaključni seji medameriške konference, na kateri je bila sklenjena obrambna pogodba med ameriški republikami. Zadnji petek je govoril pred člani brazilskega parlamenta, ki so se sestali na skupni seji.

ska baza. Trdnjave se bodo udeležile manevrov v zraku.

Zdaj se v deželi razne kongresne preiskave. Neki kongresni osek pod vodstvom kongresnika Ploessera se je lotil tudi združnih podjetij, da odvrne pozornost dežele od monopolističnega rakotistva.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vključno Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Reševanje Palestine

Palestina je že dolge mesece v ospredju dnevnih vesti. Tudi obeta še ostati v ospredju, kajti malo je verjetno, da bo palestinsko vprašanje rešeno v bližnji bodočnosti.

Veliki teror, ki divja v Palestini skoro ves čas po vojni, je sprožila Anglija, ko je zaprla vrata naseljevanju Židov v tako zvano sveto deželo. To je storila iz razloga, ker hoče obdržati arabski svet na svoji strani. Slednje je za angleške imperijske interese važnejše kot pa jeza svetovnega židovstva, ki se je v tem boju na vsej črti obrnilo proti Angliji. Ampak Anglija ima v arabskem svetu svoje kolonije, velike petrolejske koncesije in skozi ta svet vodi njena pot v Indijo in jugovzhodno Afriko. Simpatije arabskih fevdalnih mogotcev so torej važne zanjo, kajti v nasprotnem primeru ji lahko delajo velike preglavice.

Pred vojno je krotila Palestino s tem, da je izgrajevala žide proti Arabcem in obratno. Te stare imperialistične metode se sicer še danes poslužuje. Toda po vojni je proti Židom nastopila tudi z obojestrano silo in vse židovske dele Palestine spremenila v oboroženo taborišče. Vse zato, da prepreči masno naseljevanje brezdomskih evropskih Židov v Palestino. Ako bi bila to dovolila, bi imela na svojih plečih pa Arabce. Obramba imperijskih interesov torej ni noben špas in tudi ne prijetna.

Palestinski Židje so na ta teror odgovorili s protiterorjem. Sicer tega niso storili vsi Židje niti večina, marveč nekaj tisoč članov par podzemskih terorističnih gibanj. Ti teroristi so se zatekli k dinamitu, pekleniskim strojem in malemu orožju. Organizirali so svoje "partizansko" gibanje in se zakleli na geslo: zob za zob! Čim bolj je angleška soldateska terorizirala Žide, s tem večjim terorjem so odgovarjali židovski teroristi. Stvar je prišla tako daleč, da je Bevin zadnje zimo vrgele roke ključu in vprašanje rešitve palestinskega vprašanja izročil Združenim narodom.

Komisija Z. N., ki se je zadnjih par mesecev bavila s tem vprašanjem na licu mesta, v Palestini in Evropi, je zadnje dni objavila sadowe svojega dela. Večina te komisije—predstavniki Kanade, Čehoslovaške, Holandske, Švedske, Guatemale, Peruja in Urugvaj—si je zamislila rešitev tega vprašanja z razkosanjem Palestine v dve državi, v židovsko in arabsko. Manjšina—Jugoslovija, Iran in Indija—pa se je izrekla za federacijski ustroj države z dvojno zbornico. Ti zbornici bi bili sestavljeni na sličen reprezentacijski način kot je ameriški kongres. V eni zbornici bi Židje in Arabci imeli enako reprezentacijo, v drugi pa na podlagi prebivalstva. V tej zbornici bi imeli večino Arabci, katerih je v Palestini približno dvakrat toliko kot Židov. Večina obeh zbornic pa bi izvolila predsednika države, kar pomeni, da bi Arabci imeli kontrolo nad zvezno vlado.

Večina komisije dalje priporoča, da ustanovitev teh dveh držav stopi v veljavo šele tedaj, kadar obe narodnosti skleneta pogodbo za gospodarsko povezavo in sodelovanje obeh držav. Dalje priporoča za obe državi tudi enotno denarstvo, skupno ekonomsko razvijanje Palestine, kakor tudi obvezanost obeh strank glede priznavanja kulturnih in verskih pravic in svobodnin narodnostnim manjšinam. Jeruzalem bi po načrtu večine postal protektorat Združenih narodov s samoupravo—slično kot tržaško ozemlje.

Komisija kot celota pa se je izrekla za provizorični režim, ki naj traja dve leti, nakar se mora Anglija umakniti iz Palestine. Komisija se je tudi izrekla za takojšen pripust 150.000 evropskih Židov v Palestino.

To poročilo komisije obenem s priporočili večine in manjšine bo predloženo skupščini Združenih narodov, ki prične zborovati prihodnji teden v New Yorku. Delo skupščine bi bilo zelo olajšano, ako bi se obe stranki, Židje in Arabci, strinjali; bodisi z načrtom večine ali pa manjšine. Toda se ne! Predstavniki arabskega sveta so že izjavili, da se bodo z vsemi sredstvi borili proti priporočilom večine, to je razkosanju Palestine v dve državi. Na drugi strani je enako nesprejemljiv za Žide načrt manjšine za federalno državo, ker bi zvezno vlado kontrolirali Arabci, ki so v večini.

To vprašanje bo torej tudi za skupščino Z. N. trd oreh, kajti ni verjetno, da bi mogla iz obeh priporočil sestaviti kompromisni načrt, ki bi zadovoljeval tako Arabce kot Žide. Skupščina nima sicer nobene zakonodajne moči, marveč lahko le priporoča ali svetuje, in sicer v tem primeru ne Arabcem in Židom, marveč varnostnemu svetu, kjer je sedež oblasti Z. N. Sklepi skupščine so le moralne vrednosti, varnostni svet pa ima v smislu čarterja moč, da inforsira svoje sklepe v mednarodnih spornih zadevah, ki se tičejo vzdrževanja svetovnega mira. Ta moč je danes sicer še bolj na papirju kot v realnosti, toda proti sklepom varnostnega sveta se vsaj nobena majhna država ne more upirati, ako so velike solidarne—ako niso, pa sploh do sklepa ne more priti.

Kar je gotovo, je to, da je rešitev palestinskega vprašanja zdaj v naročju Združenih narodov—v rokah skupščine kot varnostnega sveta. Skupščina je moralno obvezana, da se izreče bodisi za načrt večine ali pa manjšine komisije—za razkosanje Palestine v dve državi ali pa za ustanovitev federalne forme vlade. Druge alternative skoraj ni, kajti komisija je gotovo pretehtala vsa priporočila in načrte in na podlagi svojih študij predložila dva načrta. In ako se potem tudi varnostni svet zedinja za en ali drugi načrt, to pomeni, da ga bo moral inforsirati—morda tudi z orožjem.

Vprašanje je seveda, da-li bo pri tem problemu prišlo do soglasja med Sovjetsko unijo na eni in Anglijo ter Ameriko na drugi strani. Zanimivo je na primer to, da sta bili dve pripadnici sovjetskega bloka v anketni komisiji za proučevanje Palestine razdeljeni: Čehoslovakija se je pridružila večini, Jugoslavija pa manjšini. To, bi dalo misliti, da Moskva še nima nobenega opredeljenega ali dogmatičnega stališča v zvezi s palestinskim vprašanjem, kakor ga po vseh videzih nimajo niti v Washingtonu in

Na farmah v Wisconsinu

II.

Euclid, Ohio.—Vrnili smo se v Willard in ustavili v gostilni Matta Malnarja ter si pogasili žejo s hladnim pivom. V Wisconsinu imajo izvrstno pivo, kar pripisujejo dobri vodi. Prav srečni bi se počutili, če bi imeli v vročih poletnih mesecih tamkajšnje ledeno mrzlo vodo.

V Willardu smo tudi obiskali tamkajšnje narodno pokopališče in grob Krulceve žene Tončke, ki je umrla meseca julija lanskega leta. Poleg njenega groba je pokopan naš sorodnik Mike Črne. Soseda sta bila doma v stari domovini, sosed v kanasških rudniških stanovanjih in zopet na farmi v Willardu, sedaj pa počivata kot sosed na tem pokojnem prostoru. Naj jima bo lahka ameriška zemlja!

Drugi dan smo obiskali še več znancev, med njimi družino Šile, ki se je preselila iz Minnesote v Willard. Rojak Šile se ne počuti dobro in je bil na preiskavi v slovit kliniki Mayo, v Rochesterju, Minn., toda boleznijo niso mogli ugotoviti. Vendar pa se zadnje čase počuti malo bolje. Iz srca mu želimo skorajšnjega ozdravljenja. Rojaka Pakiza nismo našli doma, zato smo zanj pustili pozdrave kar pri njegovi prijateljici ženi, pristani ljubljanki. Pomudili smo se tudi pri Herikovich, ki so sosedje in dobri Črnetovi prijatelji. Jeleršičeva mama je komaj prišla iz bolnišnice, kjer je prestala operacijo, sedaj pa si je zвила roko v zapestju. Upam, ko bo čista te vrstice, da bo zopet čvrsta in zdrava. Od rojakinje Bregant smo izročili pozdrave Franku Barbiču. Ko smo prišli v hišo teh rojakov, nas je s steno pozdravil kolekar SNPJ, kar nam je ugajalo. Tudi napredno časopisje smo videli pri njih kot Prosveto, Enakopravnost in Proletarca.

Ogledali smo si tudi Krulcevo farmo. Zapravoval nam je o težkem začetku, ko je prišel s poseko gozdov in izkopavanjem storov, namreč tedaj, ko se je preselil v Willard. Delo je vršil sam, kajti žena je bila zaposlena s šestimi otroki. Delo je nadaljeval z železno voljo in vztrajnostjo. Njegovi otroci so sedaj vsi poročeni, razen najmlajšega. V vojnem času so bili v Chicagu v vojni industriji, toda v velemestno življenje se niso mogli zivjeti. Vrnili so se, si kupili farme in sedaj kmetujejo, kot so videli in se naučili od staršev. Mike zelo pogreša soprogo, kajti ona mu je stala ob strani, mu pomagala in ga bodrila. Sedaj, ko bi lahko imela lepše življenje in živela s sad svojega truda, jo je pa pobrala neizprosna smrt. Vsi, ki smo poznali pokojno Tončko, sočustvujemo z njim in družino, ki je izgubila tako dobro mater in gosposinj. Mike ima veliko poljskega orožja, njegova polja so skrbno obdelana, poslopja v najboljšem stanju. Sedaj gospodari sama s sinom Walterjem.

Vsi farmarji v okolici se pečajo izključno z živinorejo. Vsi imajo po več sto akrov zemlje, ki obstoja iz polja za koruzo in oves, pašnikov in gozda. Vsi rabijo za kurjavo drva. Seveda, vsi imajo tudi vrtove za zelenjavo, kar se pač potrebuje za dom. Sadnega drevja pa nismo videli na nobeni farmi. Brez dvoma je temu kriva huda zima, ki včasih požene živo srebro do 40 stopinj pod ničlo.

Farme so razvrščene zelo lepo po gričih, da smo kar občudovali njih krasno lego. Res, kakor na sliki! Kolikor smo se videli krajev v Ameriki, se nam še niso nikjer tako dopadli kot tam.

Dnevi so hitro potekali in treba je bilo misliti na povratek. Naša dva sinova sta zelo vzljubila ta kraj. Vozila sta se s čolnom po biserno čisti vodi jezera

Londonu. Vsaj do zdaj ni bilo še nobenega glasu s strani teh treh velesil, za katero solucijo se ta ali ona sila ogreva. Želeti je vsekakor, da med njimi pride do soglasja, kajti le na ta način bo mogoče rešiti palestinsko vprašanje. Inforsirati pa bo itak treba eno ali drugo solucijo.

Te slika je bila sneta v Highland Parku, Mich., kjer stavkajo avni delavci v tovarni Verhoven Chevrolet Co.

in lovila ribe. Zelo rada sta vozila z avtom ob večerih in pogostoma sta morala avtomobil ustaviti, ker jima je plašna srna zastavila pot in vsa zbegana zrla v žarnice avtomobila.

Ob obali jezera vodita gostilno sorodnik Joe Črne in njegov svak Louis Fortuna. Poleti je dosti prometa, pozimi pa je gostilna zaprta. Pri Črnetovih gospodarita mati in sin Mike. Njen soprogo Mike je preminil že pred več leti. V farmsko življenje sta se zelo zivila. Mike pa je vedno tako zaposlen, da do sedaj ni imel časa niti misliti na ženitev. Pri delu pridno pomaga mati, ki je kljub njenim 74 letom še čvrsta in gibčna. Doma stanujeta tudi hčerka Kristina s soprogom in dvema otrokoma. Pri njih živi po smrti soproga Rudolfa tudi sestra mojega moža, ki je sestrična gospodinje Louise. Iskreno se zahvaljujemo Črnetovim za vso naklonjenost, ki smo jo bili deležni za časa našega bivanja med njimi. Enako tudi neutrudljivemu jednotarju Miku Krulcu. Želimo vsem še nadaljnega uspeha na njih prijaznih farmah. Torej zdravstvujte!

(Konec.)
Leopoldina Vozel.

Raznoterosti

White Valley, Pa.—Peti Ameriško-slovenski dan, ki se je vršil 3. avgusta v West View Parku, je za nami. Marsikomu bo ta priredba ostala v trajnem spominu, posebno podpisane, ki je bil tri ure za mrežo.

Ameriško-slovenski dan je v resnici nekaj pomembnega za pennsylvanske Slovence, kajti na ta dan pridemo skupaj Slovenci iz raznih naselbin in se snidemo s prijatelji in znanci, katere drugače ne bi videli več let. Toda moje mnenje je, da bi se moral tak dan vršiti na kakšni slovenski farmi in ne v West View Parku. Nekateri pa menijo, da se mora rešiti radi mladine v parku.

Zadnjič je bilo tudi sklenjeno, da se vrši Ameriško-slovenski dan v nedeljo, ker bo več prometa kot v soboto. Toda jaz nisem videl več ljudi kot jih je bilo prejšnje leto, ko se je vršil v soboto. Sklenjeno je bilo, da bo ves dobiček oddan za slovenski radijski program. Seveda, če ga bo kaj. Več o Ameriško-slovenskem dnevu bom poročal pozneje, oziroma o moji nezdodi.

Glede slovenskega radijskega programa le toliko, da ga radi poslušajo vsi Slovenci, kakor tudi drugi narodi. V tukajšnji naselbini sva z Johnom Korčetom nabrala za slovenski program \$30.50, katere sem odposlal Antonu Rednaku. Ako želi še kdo kaj darovati za radio-program, lahko izroči Korčetu ali pa meni.

Našemu Antonu Rednaku pa kličem, le korajžno naprej, kajti

on se že sedaj dobro postavi in narod ga bo gotovo podpiral!

Nekateri bi radi videli, da bi na programu igral vsako nedeljo kakšen orkester. Res bi bilo dobro, če bi se kakšen orkester prostovoljno prijavil, saj imamo v Pennsylvaniji veliko slovenskih orkestrov.

Na koncu pa nekaj pojasnila o Johnu Oblaku, kateri se nahaja v westmorelandskem okrajnem domu. On je brez noge in slabo vidi. Sicer pa sem že o tem pred časom poročal v Prosveti. Tedaj mi je pisal, da nima denarja niti za cigarete, zato sem se zavzel zanj in apeliral v časopisu na dobra srca, da bi revežu kaj pomagala. V časopisu sem tudi naročil, naj se pošlje prispevke na moj naslov, ali pa na Franka Novaka v Greensburg. Našli so se dobri rojaki in z Novakom sva skupaj prejela za rojaka Oblaka \$59, nekaj denarja pa je on sam prejel.

Oblak je želel, da bi šel na kliniko, aht pa k dobremu specialistu za oči. In res sva ga z J. Faturjem peljala v Pittsburgh k specialistu, toda on je dejal, da ne priporoča operacije, ker se lahko zgodi, da bi izgubil še ostali vid.

Specialist in vožnja do Pittsburgha in nazaj je stala \$12, Novak pa mu je že prejel \$3, sedaj pa \$4, tako da ima Novak še sedaj \$40 njegovega denarja. Tako je bilo 10. avgusta. To poročam zato, da ne bo kateri izmed darovalcev mislil, da sva midva kaj porabila.

Natančno pa sem to stvar pojasnil radi tega, ker je Oblak govoril raznim ljudem, da bo dal menič v Novaka v časopise. Dne 10. avgusta pa smo ga obiskali John Korčec, Novak in jaz. Vprašal sem ga, zakaj tako govori, on pa je dejal, da bi šel rad iz okrajnega doma, zato hoče tisti denar. Odgovoril sem mu, da ne bo dobil denarja v roke, če pa bo res šel ven iz okrajnega doma, potem ga bo dobil tisti, pri katerem bo na stanovanju, če pa bo še nadalje ostal v okrajnem domu in če noče, da bi držal denar Novak, ga bova pa nesla v pisarno okrajnega doma in dali mu bodo vsako soboto dolar. No, mož je hitro odgovoril, da tega pa ne mara. Naj rečem le, da sem se dovolj trudil zanj, sedaj pa se naj še kdo drugi.

Jurij Previc.

Nov naslov Ameriškega odbora za pomoč Jugoslaviji

New York, N. Y.—Naznanjamo vsem društvom, organizacijam, klubom in prijateljem Ameriškega odbora za pomoč Jugoslaviji, da smo preselili glavni urad s starega naslova na novega, ki je sledeč: American Committee for Yugoslav Relief, 465 Lexington Ave., New York 17, N. Y., telefon Eldorado 5-2666.

Prosimo vse organizacije, da v bodoče naslovijo vso korespondenco na novi naslov.

Ameriški odbor za pomoč Jugoslaviji

Poprimimo in jačajmo naš Slovenski ameriški narodni svet!

Anton Švelc, član širšega odbora SANSa

Euclid, O.—Na zadnji konvenciji SANSa, ki se je vršila v Clevelandu, so bile sprejete številne resolucije, ki so osnova za bodoče delo te naše organizacije.

S posebno resolucijo je SANSa konvencija ostro obsodila sedanje smernice ameriške zunanje politike, s katero se podpira nedemokratske režime širšega sveta in se pod pretrvezo "borbe proti rdeči nevarnosti" poskuša ustaviti progres na svetu. Znano je, da ta politika stremi za tem, da se ponovno obnovi stari red izkoriščanja in zasluževanja.

Pri teh naporih ohranjanja starega reda, pri teh naporih, da se v posameznih deželah reši kapitalizem, se ameriška zunanja politika prav nič ne ozira s kakršnimi metodami bi naj zadušila progresivna stremjenja progresivnih narodov. Prav nič ni mar, če dela roka v roki s takimi monarhofašističnimi režimi, kot je sedanji v Grčiji, če apizira s takimi stoočstnimi fašističnimi režimi, kot je Francov v Španiji, ali pa Peronov v Argentini. Včerajšnji zavezniki, ki so se borili proti nacifazizmu, so večinoma proglašani za sovražnike, kot je to primer z Jugoslavijo, Poljsko, Rusijo, dočim včerajšnji zavezniki in kolaboratorji nacistične Nemčije in fašistične Italije, postajajo v tej borbi "proti rdeči nevarnosti" zavezniki.

Ni dežele ali pa naroda na tem svetu, za katerega ne kaže ameriška zunanja politika svojo posebno skrb. Posebno pa hoče "pomagati" tistim narodom, ki so se otresli okov starega reda, ali pa kažejo vedno večjo borbenost in odločnost, da se teh okov osvobodijo. Kjer koli se vršijo borbe proti tiraniji starega reda, naj bo to v Grčiji, Italiji ali Kini, v Indoneziji, na Filipinih ali pa v drugih kolonijah, povsod je ta ameriška zunanja politika na strani reakcije in proti prizadetim ljudstvom.

S Trumanovo doktrino se rešuje monarhofašistični red v Grčiji in podpira vojaško diktaturo iste Turčije, katero je za časa vojne bolel trebuh, sedaj pa prihaja na kosilo z največjo žlico. Z Marshallovim načrtom, kot je sedaj že popolnoma jasno, pa se dela na obnovi nemških industrij in na obnovi nemških kartelov, ter tako ponovno ustvarja pogoje za novo svetovno vojno.

Kam bredejo Zedinjene države s to reakcionarno politiko? Sedaj, po porazu nacistične Nemčije, fašistične Italije in imperialistične Japonske ljudstvo sveta v strahu gleda na tega kolosa, ki stoji kot zadnja ovira na poti v njegovo boljše bodočnost. Pri bližnji gonji proti Sovjetski zvezi in mladim demokratizacijam vzhodne Evrope pa se slišijo glasovi vojnih trobentačev, ki želijo ustvariti psihozo o "neizogibnosti tretje svetovne vojne". To so isti glasovi, ki so zatrjevali, da je Hitlerjeva Nemčija in Mussolinijeva Italija "jez proti boljše-vizmu", ki so sabotirali drugo fronto in ki so, ko se je zmagovalna sovjetska armada blizala Berlinu, vznemirjeno zatrobili v protisovjetske trobente, češ, da utegne nacistična Nemčija biti poražena, predno bi se uresničile njih nade, da se bosta v medsebojni borbi obe uničili in tako ustvarili pogoje, da ameriška in angleška policija uvede v posameznih evropskih državah "mir in red".

McCormick in Hearsti so nam enkrat uvideli "veliko nevarnost" ne zato, ker je pošasti nacifazizma odbila dvajseta ura, ampak zato, ker je v silnem in zmagovalnem pohodu sovjetska armada, bolj močna kot kdaj prej, vdrla v Berlin in pognala nacistične podgane v kleti Reichstaga.

Takrat so se pričele tudi prve govorice o neizogibnosti tretje svetovne vojne. Že takrat je gen. George S. Patton (9. oktobra leta 1945) izjavil, da je "no-

va vojna neizogibna" navzle temu, da ni bilo nobenih drugih opravičenj za takšne izjave, pa dejstvo, da se sovjetska armada, kot se je pričakovalo s po-božno željo, ni sesula. Za vse te reakcionarce, ki danes izoblikujejo ameriško zunanjo politiko, je že samo dejstvo, da je sovjetska armada vdrla v Berlin, predstavljalo nekaj, "kar se ne da oprostiti", nekaj, kar predstavlja "agresijo". Od takrat se niso polegla zatrjevanja o "agresivnosti" Rusije in o "neizogibnosti nove svetovne vojne".

Ameriška zunanja politika ni politika miru in progressa! To je politika vojne in reakcije, politika imperializma, politika zatiranja vseh progresivnih sil v svetu, to je politika, s katero se obnavlja kapitalizem ne pa ekonomija, ki naj bi služila ljudstvu v posameznih deželah za njihovo blaginjo, za njihovo boljše bodočnost. V večini držav je po vojna doba prinesla zgodovinske pogoje, da se stare in gnile sisteme zamenja z novimi in svežimi. To je popolnoma jasno in temu se ne more izogniti. Medtem pa ista ameriška zunanja politika ne priznava zakonov evolucije, zakonov razvoja v družbi, ki je že odpravila sisteme, ki so družbi bili škodljivi.

Kaj pa notranja politika? Kakšen je naš položaj sedaj, dve leti po vojni? Ni nobenega dvoma, da notranja politika popolnoma soglasja s smernicami zunanje politike. Tisto, kar so drugi, zunanji, osvobodjeni narodi sveta dobili s Trumanovo doktrino, smo mi, ameriški delavci, dobili s Taft-Hartleyevim zakonom. Metode, s katerimi se ustavlja "komunistična nevarnost" v ino-zemstvu, so iste metode, s katerimi se ustavlja ta "komunistična nevarnost" v Zedinjenih državah. Thomasov neameriški odbor danes presoja lojalnost najv-zvestejših in najprogresivnejših državljanov z načinom in po me-rilu, ki jasno kaže, da dane-nihče ne more biti varen pred brezobzirno persekucijo, če se njegove ideje drugačne od idej Thomasa, Trumana, Tafta, Dullesa ali pa katerega koli današnjih arhitektov reakcionarne zunanje in notranje politike.

Taft-Hartleyev zakon, ki je ustvarjen zato, da bi ščitil interese velikega businessa in uničil organizirano delavstvo kot prvo pogoj za nadaljnje izkoriščanje in molzenje ameriškega ljudstva, je slika današnje Amerike. Istočasno, ko nikoli nisi dobičkarja navijajo cene, pa nam dopovedujejo, da je dobro, da se unijo to vprašanje delavskih unij in da se jim "pristrice peruti", če predstavljajo "nevarnost za splošno javno blaginjo". Zakon nam daje velikega businessa bili hitro na delu, da uničijo kontrolo cen, ker se jim ni zdelo pravilno, da bi veliki business bil pod kontrolo, toda isti zakon nam daje vsi v zvezi s Trumanovimi protidelavskimi Hartleyev zakon in so sedaj pričrpani, da so rešili dobri del ameriških problemov, ko se delavstvo postavili pod kontrolo.

Ni nobenega dvoma, da bi ameriško ljudstvo moralo biti na straži, če ne želi, da se nekega dne ne znajde osedlano s pristnim ameriškim fašizmom. Danes, ko so se podrl fašistični režimi, predstavljajo Zedinjene države novi "jez", v katerem terega z zaupanjem in v polni nado gledajo vsi reakcionarni fašistični elementi. Ne samo, da se organizira v inozemstvu novi "jez", ampak tudi tu doma. Potrebno je, da bi zunanja politika soglasala z notranjo, kajti nemogoče je zamisliti si poleg progresivne notranje politike reakcionarno zunanjo, ali pa obratno.

Kot ameriški državljani smo danes soodeni z nevarnim položajem. Ta položaj moramo videti in ga moramo razumeti. (Dolge na 2. strani.)

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Trgovinska pogajanja
med Jugoslavijo
in Anglijo

Sredi avgusta je odpotovala London delegacija Jugoslavije, ki jo vodila z Anglijo trgovinska in finančna pogajanja. Jugoslovanska delegacija vodi ministrom industrijskega ministrstva Stane Končkov.

Jugoslavija je sklenila z Veliko Britanijo več sporazumov gospodarskega značaja. Ta so priložnost za uspešno izvedbo novega pogajanja, ki se bo med obema državama razvil živahen blagovni promet, kar bo seveda v interesu obeh držav.

Jugoslavija pomaga Albaniji

V Tiranu so pričeli graditi več hidrocentral. Prav tako pričeli z velikimi namakalnimi deli, da si omogočijo pridelavo večje površine plodne zemlje. Dela na gradnji električne centrale je prevzela mešana albansko-jugoslovanska družba. Albanski minister za industrijo je povdaril na velikem otvoritvenem zborovanju, brez jugoslovanske pomoči bi mogli nikoli začeti s takimi deli. Slovanski narodi stvarjajo novo demokracijo, ki porok za gospodarski napredek. In v tej novi demokraciji mali albanski narod varuje za svoj mirni obstoj ter jo napredek.

Avtomobilska industrija v Sloveniji

Jugoslavija ima dve veliki tovarni za avtomobile. Predpriprave za izdelovanje so že končane. Največja tovarna je v Ljubljani pri Beogradu, druga v Mariboru. V petletnem gospodarskem planu je predvideno, da morajo tovarni izdelati leta 1951 6.000 avtomobilov na leto, ali na dan. V Mariboru so srebrnast izdelali prva dva kamiona. Rok za dograditev je postavljen za 15. september. V Ljubljani imajo priprave, da so delali navdušeni delavci in inženirji avtomobila 33 dni pred koncem. Takozvana eksperimentalna skupina, ki je delala na prvih dveh avtomobilih, je štela 12 ljudi. Novega avtomobila, avtomobilskega motorja se ni nihče od njih delal. Večina so mladi ljudje, strugariji in rezarji, le par je avtomobilistov. Vključit tistim, ki niso verjeli, da mariborski delavci z navdušenjem in trdnostjo v sebi, delajo prva dva avtomobila in postali pionirji slovenske avtomobilske industrije, ki bo v petletni dobila sijajen zamet.

IZ DELAVSKEGA GIBANJA NA FRONTI DELA

Na povratku rojakov iz Kanade

V Beogradu je bila 13. avgusta sklicana konferenca v zvezi s ministrstvom za delo. Konferenco je vodil pomočnik ministra Adam Katič. Konferenca je bila sklicana v zvezi z drugimi transportom kanadskih rojakov, ki prispejo v reško pristanišče s parnikom "Radnik". Konferenca je bila namenjena priložnosti za prisostvovali predstavnikom različnih ministrstev, sindikatov in organizacij, ki bodo razpravljali o namestitvi in razvrstitvi vračajočih se izseljencev na podlagi dosedanjih izkušenj. Vse skupine so bili tozadevni sklicani, da bi bili organizirani na podlagi priporočil, ki jih dajejo v porazdelitvi čim prej.

neka visoko kvalificiranih delavcev, mehanikarjev itd. Izseljenci se vračajo v Jugoslavijo, ker zvesto ljubijo svoj dom, svoje brate, ker ljubijo resnico in pravico delovnega človeka. Vračajo se zato, da pomagajo pri obnovi svoje domovine in da na ta način prispevajo k izgradnji novega, boljšega in plemenitejšega sveta.

Nagrade novatorjem

V Zagrebu je bila velika svečanost ob izročitvi nagrade 50.000 dinarjev novatorju-zidarju Franu Turčiču, ki je prvi v Jugoslaviji uporabil novi sistem zidanja opečnih zidov. Na svečanosti so bili poleg predstavnikov ljudske oblasti tudi številni delavski sindikalni funkcionarji. Delavci razbijajo zastarele metode v gradbeni stroki in ustvarjajo pogoje za hitro dograditev objektov v okviru petletnega gospodarskega načrta. Pri vsaki tem pa ogradnji ljudske oblasti grede povsod na noko ne samo z nasveti, temveč z vsem priznanjem in nagradami. Izplačanih 50.000 dinarjev je najljepši dokaz za to, kako more danes v Jugoslaviji zidar pokazati svoje ustvarjalne sile pri obnovi in graditvi in kjer je vsak delavec nagradjen po svojem delu. Delo je postalo v novi državi stvar časti in slave. Novi sistem zdaj vpeljujejo po vseh republikah.

Delovne sile na mladinski progi Samac-Sarajevo

Leto 1947 je važen mejnik v prizadevanju jugoslovanske mladine, da bi s svojim delom čim več doprinesla k izgradnji domovine. Če so mladinci že lani ustvarili veliko delo z izgraditvijo proge Brčko-Banovići, je tem večja pomena tudi letošnji napor mladine pri gradnji 3-krat daljše proge Samac-Sarajevo. Te lani so bili jugoslovanski mladinci deležni velikega priznanja doma in v inozemstvu, saj so že lani prihajali mladinci iz inozemskih držav na delo na prvo mladinsko progo. Letos pa je pritek inozemskih delovnih brigadirjev še mnogo večji. Doslej je prišlo gradit proge nad 4.500 inozemcev; na progi Brčko-Banovići je sodelovalo 1.800 mladincev iz inozemstva.

Posebno so se letos izkazale sledeče inozemske delovne brigade:

Albanska mladinska delovna brigada "Kemal Stafa" je bila štirikrat proglašena za udarno brigado. Grška brigada "Epon" je bila dvakratna udarna, tudi druga grška brigada "Siandos" je dosegla izborne uspehe, tretja pa je medtem prišla na progo. Tržačani so poslali doslej že 3 brigade "Alma Vivoda", "Bratje Petrac" in tretjo. Madžari so poslali brigado "Sándor Petőfi", "Vasvari", v kratkem prideta še dve. Več brigad so poslali Rumuni "Stefan Plavac", "Zarko Despotović", "Nikola Volescu", pride pa v teku avgusta še ena delovna brigada. Junija meseca sta že prišli na progo po ena danska in ena švedska udarna brigada, ki jima je sledila še druga danska študentska delovna brigada. Danes je bilo doslej 345. Švedov okoli 200. Angličani so poslali že dve delovni brigadi, ki sta si v kratkem času zaslužili najvišje priznanje. Potovanje Angležev organizira britansko-jugoslovansko društvo v Londonu in britanska nacionalna študentska unija. Doslej je prišlo okoli 180 Angležev na progo.

V mesecu juliju so prišli na delo Čehi z dvema brigadama. Poljaki z eno delovno brigado "general Walter". Bolgari z dvema brigadama, Švicarji so postavili na progo mešana delavsko-študentsko delovno brigado. Francozi so poslali doslej 3 brigade. Poleg teh brigad so prišle iz inozemstva še razne manjše skupine mladincev in mladink iz Westfalije, Belgije, Palestine, Avstralije, Norveške itd. Iz tega kratkega pregleda se vidi, da sodeluje na gradnji mladinske proge Samac-Sarajevo tudi demokratska mladina iz

vseh delov sveta, da na eni strani pomaga jugoslovanski mladini pri velikih naporih pri izgradnji države, na drugi strani pa, da čim bolj utrdi enotnost demokratske mladine vsega sveta. Rezultat tega gledanja na prizadevanje jugoslovanske demokratske mladine je, da je prišlo do začetka avgusta na mladinsko progo 28 mladinskih brigad iz inozemstva.

Ogromne vsote za socialno skrbstvo

Komite za socialno skrbstvo pri jugoslovanski vladi je predvidel nad 1 milijardo in dve sto milijonov dinarjev za zgraditev ustanov socialnega skrbstva. Razen mnogih ustanov, ki so bile postavljene odn. osnovane že l. 1946, bodo zgradili do leta 1951 še 225 ustanov socialnega skrbstva, ki bodo lahko sprejele pod streho skoro 30.000 otrok. Na ozemlju ljudske republike Slovenije je predvidenih 170 milijonov dinarjev v te namene. Skrb za otroke v Sloveniji je že sedaj na najvišji stopnji. Letos je bilo organiziranih 71 poletnih počitniških kolonij, v katerih je bilo nad 15.000 otrok, med katerimi se nahajajo tudi otroci s tržaškega ozemlja ter nekaj iz Hrvatske. Slovenske ljudske oblasti skrbne danes za 28.000 vojnih sirot, ki bivajo deloma v stalnih zavetiščih, deloma pri zasebnikih.

IZ KULTURNO- PROSVETNEGA ŽIVLJENJA

Jugoslovansko dramsko gledališče

Z uredbo zvezne vlade v Beogradu je bilo ustanovljeno "Jugoslovansko dramsko gledališče", ki prične z delovanjem 1. septembra na Vračaru v Beogradu. To gledališče je reprezentativna jugoslovanska ustanova za gojitve dramske umetnosti. S svojo repertoarsko politiko, umetniškim slogom, organizacijo in vsem svojim delovanjem bo zgled vsem drugim gledališčem v državi. Komite za kulturo in umetnost pri vladi FLRJ je imenoval za ravnatelja tega gledališča književnika Eljia Fincijsa, za umetniškega vodjo pa režiserja Bojana Stupica. Gledališče je aranziralo več dobrih igralcev in igralke iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Novega Sada in Reke. Repertoar bo obsegal dobra domača dela, dalje klasična ter od sodobnih najboljša. Med slovenskimi bodo uprizorili Cankarjevega "Kralja na Betajnovi". Klasična dela bodo prikazovali realistično.

Jugoslovanski film

Beograjsko filmsko podjetje Avala-film vrši že dalj časa priprave za snemanje dveh novih jugoslovanskih filmov in sicer "Kakor plima" ter "Sofka". Oba filma bosta dovršena do konca tega leta. Film "Kakor plima" bo prikazoval ilegalno borbo beograjskih mladincev v začetku sovražnikove okupacije l. 1941. "Sofka" je drugi umetniški film, za katerega je napisal scenarij Aleksander Vučo po romanu Bore Stankovića "Nečista kri".

"Miklova Zala" v Slovenskih Konjicah

Na množični prireditvi "Miklova Zala", najpopularnejše dramske prireditve zadnje gledališke sezone v Sloveniji, v Slovenskih Konjicah v avgustu, je sodelovalo več pevskih zborov: kakor iz Konjic, Oplotnice in Žreč. V igri sami je nastopilo 150 igralcev in igralke, ki so se pod vodstvom režiserja Kumra potrudili, da so pripomogli k uspehu. S to dramsko prireditvijo, ki jo je obiskalo 7.000 ljudi, je dramski kolektiv zarezal na področju kulturno-prosvetnega dela globoko brazdo.

Koncert na praškem festivalu

V okviru veličastnih proslav na mladinskem festivalu v Pragi je priredila delegacija iz Jugoslavije vrsto koncertov, ki so vsi uspeli nad pričakovanje in so bili deležni ne samo velike pozornosti, nego tudi zasluženega priznanja. Tretji koncert Jugoslavije na praškem festivalu je bil 12. avgusta v "Vinohrad-

IZVLEČEK ZAPISNIKA SODNE OBRAVNAVE PROTI FRANCU SNOJU

Sodna obravnava proti Francu Snoju— Snoj obtožuje Furlana

(Nadaljevanje)

Snoj: Okupacijskih oblasti v Avstriji, ki to dovoljujejo. (Okupacijska oblast v Avstriji ob koroški in štajerski meji je britanska vojska. Snoj je s tem obtožil Veliko Britanijo, da podpira oziroma dovoljuje terorizem ob jugoslovanski meji. Op. SANS.)

Tožilec: Ali to lahko izjavite soočeno Furlanu?

Snoj: Lahko.

Tožilec: Ali vam je kdaj Furlan govoril o tem, da ve, da obstoji zveza med domovino in emigracijo v tujini? (Skrivna zveza med nezadovoljnimi v Jugoslaviji in med begunci v inozemstvu. Op. SANS.)

Snoj: O tem mi ni govoril.

Tožilec: Ali ste vi vedeli za to zvezo?

Snoj: Nisem vedel.

Furlan: Je omenil Snoja v listu Hribarjem?

Tožilec: Nagode pa pravi, da je "Snoj vedel za vse, saj je delal z nami". On pravi, da vas je prišel sam informirati na dom o zvezah z inozemstvom, da pa ste za to zvezo že vedeli, da ste to zvedeli preko Lucije Skvarča in Gizele Drčar. Kaj pravite na to?

Snoj: Jaz pri Nagodetu nisem, kolikor se morem spomniti, nobenkrat govoril o imenu Drčar in o nekakšnih zvezah s Koroško. Resnica je, da je bila Lucija Skvarča dvakrat pri meni, ampak to je v zvezi s Gizele Drčar, ki je sorodnica moje žene.

Tožilec: Meni gre tu za drugo vprašanje: Zakaj je Furlan vztrajal na tem, da se zveze z emigracijo obdrže. Vi ste to izjavili med preiskavo. Prosim vas, pojasnite to. Da je Furlan vedel za to zvezo, vemo, ker je hotel pobegniti preko te zveze, vemo to tudi iz zaslišanja Hribarja, ki je povedal, kdaj in kje mu je Furlan rekel, da je to vedel. Pojasnite vašo izjavo, da je Furlan vztrajal, naj se obdrži zveza z emigracijo?

Snoj: Da je potrebna zveza, da bi bila potrebna, o tem je on govoril.

Tožilec: Dobro, saj to zadoštuje. Ali vam je soočeno Furlan svetoval še kakšne zveze, ki naj bi jih vzpostavili v Ljubljani?

Snoj: Omenil sem že danes, da mi je svetoval najprej konzula, pozneje Hribarja in nazadnje Vrhunca.

Tožilec: Morda še koga? Z univerze koga? Iz juridične fakultete?

Snoj: Ob neki priliki me je predstavil profesorju Sajovicu na Bleifweissovi cesti.

Tožilec: Kakšen dogodek se je takrat zgodil v Sloveniji? Na to vprašanje obtoženi Snoj molči.

Tožilec: Ali je bilo ob sestrelitvi ameriškega letala?

Snoj: Tega ne vem, če ravno sovpad.

Tožilec: Kako pa vas je Furlan seznanil s Hribarjem?

Po krajšem molku pravi Snoj, da časovno ne more opredeliti, kdaj mu je Furlan rekel, da bi ga Hribar raziskal.

Tožilec: Ali ste vi ob priliki sestrelitve letala govorili s Furlanom?

Snoj: Da. Ne ravno ob priliki sestrelitve letala, ampak v tistem času je bil Furlan pri meni.

Tožilec: Kako je Furlan ocenjeval ta dogodek?

Snoj: Gledališču. Program je obsegal jugoslovanske narodne pesmi in narodne plesje.

Razstava dela na Primorskem

V Tolminu je bila odprta pomembna razstava dela, ki je zajela vse napore delovnega ljudstva tolimskega okraja. V razstavo prireditelj vključil Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi", ki jo je uprizorila domača igralska skupina, nato še dve koncerta umetnih in narodnih ter partizanskih pesmi. V program so vključili tudi prvi jugoslovanski umetniški film "Slavica".

logičen zaključek iz vsega, kar ste doslej izpovedali o odnosu med vami in Furlanom. Vi, obtoženi Snoj, trdite, da je bilo vse vaše delo usmerjeno na to, da se vzpostavi legalna opozicija. Jaz sem v zvezi s tem vam stalil neka vprašanja. Ali vi veste, kakšne so priprave za legalno opozicijo? Kakšne so priprave, ki se morejo v kaki državi izvesti za to, da nastopi opozicija, naj bo kjer koli na svetu?

Snoj: Vem.

Tožilec: Ali lahko to delamo tajno?

Snoj: Ne.

Tožilec: Ali lahko delamo to, ne da bi prijavili oblasti?

Snoj: Ne.

Tožilec: Ali je pri nas mogoče prijaviti vzpostavitev stranke?

Snoj: To je možno.

Tožilec: Iz česa veste, da je to možno?

Snoj: Zakoni so za to.

Tožilec: Veste to tudi iz dejstev?

Snoj: Vem, da je prijavljeno nekaj strank.

Tožilec: Ali ste vedeli, da je Furlan povezan s članom predstavništva tuje države?

Snoj: To sem lahko razbral šele iz daljšega občejanja z dr. Furlanom.

Tožilec: Vi dobro veste, da absolutno preneha vsaka opozicija, da je absolutno nemogoče uporabljati nekakšne besede, ki samo malo merijo na opozicijo, čim gre za povezavo neke skupine z inozemstvom.

(Dalje prihodnjije)

Poprimimo in jačajmo naš Slovenski ameriški narodni svet!

(Nadaljevanje s 2. strani.)

da dokler je še čas, moramo sprejeti borbo in se udeleževati najsi bo v političnih ali pa drugih akcijah, katerih namen je, da naše novo domovino vrnejo na pota progressa in resnične demokracije. Delavstvo je sprejelo borbo proti Taft-Hartleyevemu zakonu. Številni progresivni elementi so sprejeli borbo proti reakcionarni zunanji politiki in proti persekuciji proti vsakemu, ki progresivno misli in ki progresivno deluje. Mi v tej borbi nismo osamljeni. Iz dneva v dan naraščajo sile, ki so vse prizadevne v tem, kar se danes dogaja v državi ali pa izven nje. Reakcija bo občutila moč združenih progresivnih sil, reakcija bo morala biti porazena, tako da se nikoli več ne bo dvignila.

Sedaj je čas za akcijo! Progresivni Slovenci smo prvi združeni kot nikoli poprej. Povezani znotraj SANSa moramo prispevati svoj delež, da se reakcija, ki deželo vodi v vojno in fašizem, porazi.

Resolucije, ki so bile sprejete na SANSovi konvenciji, niso samo formalnost in prazen kos papirja. Te resolucije morajo postati podlaga naše borbe. Izvajati bomo morali vse tisto, kar nam je konvencija naložila. To da ravno vsled tega bi se vsak progresiven Slovenec moral zavdati važnosti našega SANSa, ki si je stare naloge izpopolnil z novimi in postal resnična organizacija vseh progresivnih ameriških Slovencev.

Apeliramo na vse naše progresivne Slovence in Slovenke: zavedajte se ogromne naloge, ki jo bo SANS moral izvršiti! Podprite SANS in ga jačajte s svojimi delovanjem, postanite člani SANSa, prispevajte za obrambo našega SANSa, dajte SANSu vsa mogoča moralna in materialna podpora! Danes smo uspešno stvorili enotnost vseh progresivnih Slovencev, zato je naša prva naloga, da to kar smo dogledali, ne podremo, ampak še bolj jačamo. Skozi to organizacijo bomo začeli enotnost in bratstvo z ostalimi progresivnimi skupinami južnih Slovanov in Slovanov na splošno, povezani z ostalimi progresivnimi ameriški skupinami pa bomo našo Ameriko vrnili na pota pokojnega Roosevelta, da bo postala čvrsta steber trajnega mira na svetu, obenem pa nam zagotovila bodočnost dela, zaslužka in varnosti.

To je jasno in to je

Note in protesti

F. A. Vider

V času Trumanove doktrine so pri nas zelo v modi "note", katere pošiljamo v one dežele, ki se otepaajo sistema, pod katerim je brezmejna svoboda predvsem za take, ki imajo kaj po palcem ali pa politično moč, za mase—za te je pa toliko, kolikor jo višja plast dopušta. Ameriška publika dandanes malo izve, kaj se godi izven naših meja in še to, kar je dovoljeno za javnost, je tako prikrojeno, da služi v propagandistične svrhe privatnega enterprajza.

Svoječasno so se diplomatične note pošiljale le v skrajno resnih mednarodnih zapletljajih in še te le tedaj, ako se ni dalo napetih vprašanj mednarodno izravnavati brez javnega hrupa. Danes pa živimo v dobi, v kateri se pošiljajo note in protesti iz državnega departmanta, po vzgledu blebetanja solarčkov drugega razreda, tako da postaja današnje note in protesti velike zapadne diplomacije le še—note in protesti, brez vrednosti ali pomena. Skoda za to deželo, v kateri je mnogo sposobnih, kakor tudi demokratičnih mislečih osebnosti, da ji naložujejo duševno tako mali ljudje. Da prikrivajo svoje gospodarske in druge nesposobnosti kot državniki, pišejo tujim vladam note in proteste, s katerimi hočejo odvrtiti pozornost svojega ljudstva o domačih problemih na tujino, kar se pa vedno le ne bo dalo pokrivati.

Da se dogajajo volilne nerednosti po deželah, koder je vpleten sistem volilne pravice, v času volitev, to ni nobena tajnost in tudi naša demokracija ni v tem oziru izjema. Ali se niso naša sodišča že neštokrat pečala z volilnimi škandalji? V Chicagu na primer se je baš po zadnjih volitvah odkrilo veliko gnolobe, katere se je prala na sodišču, še večji volilni škandal pa hočejo demokratski politikiš potom svoje mašine pokriti v državi Missouri, pa kljub temu niso prešli še nobene note iz Rusije. Če bi bila v Jugoslaviji pri volitvah zmagala reakcija, blagoslovljena po Vatikanu, na Poljskem ali v kateri drugi balkanski državi, pa naj bi se tam vršile še večje volilne sleparije kot so jih poznali pod starimi režimi, bi ne bilo nobenih protestov od zapadne demokracije. Ta naša demokracija, zaslepljena od lakomnosti po dobičkih, vidi pravilnost volilnega izida samo tam, kjer zmagajo njeni podporniki, oz. zagovorniki privatnega lastništva.

Ce pogledamo v povojno Nemčijo, katere je razdeljena na več con in v kateri so bili pred vojno socialisti in komunisti močno politično organizirani, vidimo kako so tam po vojni volitve izpadle v raznih conah. Tako na primer so v anglo-ameriški coni odnesli zmago volilnega boja konservativci, obratno pa je v ruski coni zmagala radikalna koalicijska delavskega razreda. Naša stran je trdila, da so se volitve pod njenim pokroviteljstvom vršile na demokratičen način, medtem ko se je obsojalo ruske oblasti, češ, da so one izrabile svoj vpliv na volitve. Toda, če so Rusi res kaj porabili svojega vpliva za dosego zmage delavske stranke v njihovi coni, je prav gotovo, da tudi v anglo-ameriški coni niso v tem oziru zaostajali. Nam je znano, kakšne taktike se poslužujejo politikaši tu, na domačih tleh v času volitev in brez dvo-ma so se iste, ali pa še v hujši meri, poslužili tudi v Nemčiji v času volitev. Saj ni potrebno, da volilce policija nadleguje na dan volitev, ali da se stranke poslužujejo nasilnih sredstev, da si zagotovijo zmago. Dovolj je, da bossi po rudnikih, industri-jah itd. strajajo svoje delavce, češ, če ne bodo volili za tega in tega kandidata, da bodo obdelo, da se jim bo znižala plačilo; poslužujejo se tudi drugih podobnih šikan, katere niso poznane zunanjemu svetu. Če bi se naši državniki nekoliko bolj zanimali za socialne razmere doma in pustili druge narode, da si sami uredijo razmere po svoji volji in previdnosti, pa bi bilo mnogo boljše za nas tu, kakor tudi za naše bližnje ter daljne sosedje.

V Protestih se dnevno svetuje in dnevno vesti. Ali jih čitate vsaki dan?

